

УДК 327.8(5-011)+(61):327.5(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-6-18>

ПОЛІТИКА «СТРАТЕГІЧНОГО НЕЙТРАЛІТЕТУ» ЩОДО МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ: РЕАКЦІЯ КРАЇН БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ НА ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ

Дидик Олександр Вікторович,

аспірант кафедри політології, соціології і культурології

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ORCID ID: 0000-0002-4934-7780

У статті здійснено комплексний аналіз сутності, чинників та геополітичних наслідків політики «стратегічного нейтралітету» країн Близького Сходу та Північної Африки (БСПА) щодо міжнародної підтримки України. Доведено, що ця позиція є не тимчасовим маневром, а глибоко раціональною та диференційованою стратегією хеджування (*hedging*), що прагне посилення своєї ролі як політичних акторів та дистанціювання від логіки західного блокового протистояння. Цей курс країн БСПА також є прямим наслідком багаторічних зусиль Кремля, спрямованих на відновлення статусу регіонального посередника та підтримку ідеологічної близькості з місцевими автократіями. Дослідження фокусується на біфуркаційному впливі війни, що спричинила продовольчу кризу, але водночас відкрила стратегічні можливості: використання енергетичного важеля (ОПЕК+) та функціональне перетворення низки держав (ОАЕ, Туреччина) на хаби для обходу міжнародних санкцій. Ключові чинники нейтралітету: пріоритет регіональних загроз (Іранський фактор), економічна вигода та ідеологічний фактор «подвійних стандартів» Заходу. Особлива увага приділяється тому, що монархії Перської затоки (Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар) перетворили свій нейтралітет на «позитивний» інструмент м'якої сили, надаючи значну фінансову допомогу та успішно виступаючи посередниками у процесі обміну полоненими, підвищуючи свою глобальну легітимність. Установлено, що нейтралітет БСПА є ознакою переходу до багатополярного світу і парадоксально не зупинив експорт російсько-української конфронтації у Північну Африку (діяльність ПВК «Вагнер»/«Африканський корпус»). На основі аналізу чотирьох ключових сценаріїв (економічне втягування, політична конвертація, геостратегічне партнерство, дипломатичні дивіденди) розроблено практичні рекомендації. Таким чином, стратегічна позиція країн БСПА вимагає від України політико-дипломатичних та економічних інноваційних рішень, які мають трансформувати апеляцію до цінностей на конкретні, взаємовигідні безпекові та економічні пропозиції, що є єдиним ефективним шляхом для перетворення їхнього прагматичного нейтралітету на стійку міжнародну підтримку.

Ключові слова: російсько-українська війна, міжнародна підтримка України, Близький Схід та Північна Африка (БСПА), політика «стратегічного нейтралітету», геополітичне хеджування (*hedging*), національний прагматизм, зовнішня політика Української держави, дипломатичні дивіденди.

Dydyk O. V. Policy of «strategic neutrality» towards international support for Ukraine: the reaction of the countries of the Middle East and North Africa to the full-scale war

The article provides a comprehensive analysis of the essence, factors, and geopolitical consequences of the policy of «strategic neutrality» of the countries of the Middle East and North Africa (MENA) regarding international support for Ukraine. It has been proven that this position is not a temporary maneuver, but a deeply rational and differentiated hedging strategy, which seeks to strengthen their role as political actors and distance themselves from the logic of the Western bloc confrontation. This course adopted by the BSPA countries is also a direct consequence of the Kremlin's many years of efforts to restore the status of a regional mediator and maintain ideological closeness with local autocracies. The study focuses on the bifurcating impact of the war, which caused the food crisis, but at the same time opened up strategic opportunities: the use of energy leverage (OPEC+) and the functional transformation of a number of states (UAE, Turkey) into hubs to circumvent international sanctions. Key factors of neutrality include: the priority of regional threats (the Iranian factor), economic benefit, and the ideological factor of the «double standards» of the West. Special attention is paid to the fact that the Persian Gulf monarchies (Saudi Arabia, UAE, Qatar) have turned their neutrality into a «positive» soft

power tool, providing significant financial assistance and successfully mediating the prisoner exchange process, thereby increasing their global legitimacy. It was established that the MENA's neutrality is a sign of the transition to a multipolar world and paradoxically did not stop the export of the Russian-Ukrainian confrontation to North Africa (the activities of the PMC «Wagner»/«African Corps»). Based on the analysis of four key scenarios (economic involvement, political conversion, geostrategic partnership, diplomatic dividends), practical recommendations were developed. Thus, the strategic position of the MENA countries requires innovative political, diplomatic, and economic solutions from Ukraine, which should transform the appeal to values into specific, mutually beneficial security and economic proposals, which is the only effective way to transform their pragmatic neutrality into sustainable international support.

Key words: *Russo-Ukrainian War, international support for Ukraine, Middle East and North Africa (MENA), policy of «strategic neutrality», geopolitical hedging (hedging), national pragmatism, Ukrainian foreign policy, diplomatic dividends.*

Актуальність дослідження. Повномасштабне військове вторгнення РФ в Україну, розпочате 24 лютого 2022 р., стало поворотним моментом у глобальній системі міжнародних відносин, викликавши безпрецедентну консолідацію демократичного світу навколо ідеї міжнародної підтримки України та протидії агресії Кремля. Якщо для країн – членів ЄС, США та їхніх західних глобальних партнерів російсько-українська війна стала чинником, що вимагає безпрецедентної багатосекторальної мобілізації ресурсів, яка охопила військову, фінансово-економічну, гуманітарну та енергетичну підтримку України і зумовила кардинальний перегляд національних та насамперед загальноєвропейської безпекової стратегії, то для регіону Близького Сходу та Північної Африки (далі БСПА) ця війна створила подвійний ефект, з одного боку, спричинивши критичні виклики (зокрема, у сферах продовольчої безпеки, постачання добрив та металургійної продукції), а з іншого – відкривши нові стратегічні й економічні можливості (до прикладу, у сферах переорієнтації торгівлі енергоносіями, нарощуванні простору «сірих зон» для обходу міжнародних санкцій та активізації ринку зброї й послуг військових проксі), а також зумовивши підвищення їхньої міжнародної суб'єктності завдяки використанню посередницького потенціалу для вирішення чутливих гуманітарних питань (як-от обмін полоненими та репатріація депортованих українських дітей).

Саме цей подвійний вплив – від критичних викликів до стратегічних переваг – викристалізував зовнішньополі-

тичну реакцію країн БСПА у форматі політики «стратегічної нейтральності». Коли США та ЄС закликали глобальних партнерів публічно засудити агресію Кремля та приєднатися до міжнародного санкційного режиму, реакція держав БСПА виявилася фрагментованою і переважно характеризувалася відмовою від застосування санкцій [13]. Цей курс відображає прагнення регіональних гравців ствердити себе як суверенних акторів, які керуються виключно національними інтересами та прагматизмом, а не ціннісно-орієнтованою логікою блокового протистояння, заснованою на ліберально-демократичних принципах та імперативах міжнародного права.

Фактично попри декларативний нейтралітет реальні дії цих країн мають вагомий геополітичний наслідок, що суперечить консолідованій позиції Заходу. Як зазначають дослідники, «усі держави Близького Сходу оголосили нейтралітет у конфлікті; однак їхні дії частіше зміцнюють позиції Росії у війні» [18, р. 7]. Проте необхідно враховувати суттєву диференціацію цього нейтралітету. Дві ключові країни регіону, а саме Туреччина та Ізраїль, активно запропонували свої послуги як дипломатичні посередники у сприянні вирішенню конфлікту [18, р. 7]. Це відбувалося попри те, що обидві держави публічно засудили російську агресію. А монархії Перської затоки, зокрема Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар, перетворили свій оголошений нейтралітет на інструмент гуманітарного посередництва, узявши на себе функцію сприяння в обміні військовополоненими та поверненні викрадених українських дітей. Така активна та багатовекторна

дипломатична позиція підкреслює прагнення регіональних гравців використувати російсько-українську війну для посилення своєї стратегічної політичної ваги на міжнародному рівні. І цей підхід, що балансує між умовним засудженням агресії та збереженням прагматичних зв'язків із РФ, викликав необхідність перегляду «євроцентричної» оптики. Як слушно зазначає Бішара Хадер, «війна в Україні зняла маски. Це показує нагальну необхідність вийти за рамки «євроцентричного» тлумачення війни в Україні та врахувати точки зору країн Півдня, зокрема арабських та середземноморських країн» [13]. Ця амбівалентна позиція країн БСПА являє собою важливий об'єкт для політологічного аналізу в контексті нової геополітичної реальності.

Актуальність цього дослідження продиктована зростаючою геополітичною конкуренцією між великими державами, у якій БСПА активно використовує політику геополітичного хеджування (hedging) [15]. Як наголошують дослідники, неоднозначність позицій частини арабських та африканських держав є прямим наслідком багаторічних зусиль Москви, спрямованих на відновлення свого статусу регіонального посередника. Вочевидь, Росія зосереджує свої амбіції на збереженні дружніх авторитарних режимів, що знаходить відгук серед таких держав, як Саудівська Аравія, ОАЕ, Туреччина та ін. Ці країни прагнуть протистояти тиску США щодо внутрішніх реформ та убезпечити себе від можливого відступу Америки з Близького Сходу [15]. Паралельно вони використовують прагматичну взаємодію з ЄС як чинник диверсифікації ризиків та джерело економічної підтримки, уникаючи при цьому його ціннісних вимог. Таким чином, «стратегічна нейтральність» є не пасивним ухиленням, а активною зовнішньополітичною стратегією, що використовує кризу війни в Україні для максимізації регіональних інтересів.

Виходячи з актуальності проблеми, у контексті даного дослідження буде проаналізовано, як саме політика «стратегічної нейтральності» країн БСПА фор-

мує геополітичний ландшафт навколо міжнародної підтримки України. Дослідження сфокусується на диференційованій реакції ключових регіональних гравців (зокрема, Туреччини, Саудівської Аравії, ОАЕ та ін.) та оцінить, чи є їхня позиція тимчасовим прагматичним маневром чи ознакою глибинного переформатування зовнішньополітичних орієнтирів в умовах глобального переформування світового порядку.

Мета статті – комплексний аналіз сутності, чинників та геополітичних наслідків політики «стратегічної нейтральності» країн Близького Сходу та Північної Африки щодо міжнародної підтримки України в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні *завдання*:

- концептуалізувати поняття «стратегічна нейтральність» у контексті російсько-української війни, відмежувавши його від традиційних форм нейтралітету та політики підстраховки (hedging);

- визначити та проаналізувати комплексний вплив повномасштабної війни на регіон БСПА, окресливши як критичні виклики (продовольча безпека, постачання ресурсів), так і стратегічні можливості (енергоносії, торгівля підсанкційними товарами та ін.);

- систематизувати ключові внутрішні та зовнішні чинники, що спонукають держави БСПА до дистанціювання від підтримки України, дослідивши пріоритет регіональних загроз (зокрема, Іранський фактор), економічну вигоду (ОПЕК+, обхід санкцій) та вплив звинувачень Заходу у «подвійних стандартах»;

- оцінити геополітичний характер політики «стратегічної нейтральності» ключових регіональних гравців (Туреччини, Саудівської Аравії, ОАЕ та ін.) та визначити, чи є вона тимчасовим прагматичним маневром чи ознакою глибинного переформатування зовнішньополітичних орієнтирів у бік багатопольярного світу;

- розробити практичні зовнішньополітичні рекомендації для України та її західних партнерів, спрямовані на ніве-

лювання чинників «стратегічної нейтральності» та залучення країн БСПА до посилення міжнародної підтримки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну в лютому 2022 р. спровокувало глибоку трансформацію глобальних міжнародних відносин, що зумовило появу широкого спектру досліджень, які висвітлюють різні аспекти політики країн БСПА щодо міжнародної підтримки України та їхньої загальної ролі у російсько-українській війні. Аналіз наукової літератури свідчить, що дослідницький фокус зосереджено на трьох ключових площинах: концептуалізація політики неприєднання, подвійний вплив (криза/можливості) та геополітичні наслідки у сфері безпеки та ідеології. Більшість дослідників сходиться на думці, що офіційно декларований регіональними акторами «нейтралітет» [10] не є пасивним, а є формою активної зовнішньополітичної стратегії, відомої як «стратегічна нейтральність» [13; 24]. Зокрема, М. Ях'я [24] класифікує цю позицію як «прагнення до неприєднання», що дає змогу керуватися прагматизмом та національними інтересами. Дж. Манкофф [15] та К. Бланшар [4] розглядають це як класичне застосування політики підстраховки (hedging) в умовах зростаючої конкуренції великих держав, іншою компонентною якої є цілеспрямована підтримка Росією авторитарних режимів. Б. Хадер [13] та Р. Чакер [5] підкреслюють, що реакція БСПА виявила обмеженість «євроцентричного» тлумачення конфлікту, а М. Кац [12] і Дж. Манкофф [15] акцентують на тому, що ключові держави прагнуть протистояти тиску Заходу та відновити власний статус суверенних акторів.

Наукова спільнота, зокрема Дж. Манкофф [15], Р. Каваджі [11] та А. Остовар та колеги [18], одноставно визнають, що російсько-українська війна створила для регіону подвійний ефект – кризи та можливості. Наслідки війни для продовольчої безпеки БСПА детально проаналізовані у працях М. Аль-Саїді [1; 2], А. Козелець [14] та Г. Папанікос [19].

Вони констатують «тяжку глобальну продовольчу кризу», спричинену залежністю регіону від імпорту зернових та добрив з України, що особливо зачепило уразливі країни (наприклад, Ліван, Ємен). Низка досліджень указує на економічні вигоди, отримані ключовими країнами БСПА. Зокрема, А. Остовар та колеги [18] і Дж. Манкофф [15] аналізують, як ОАЕ стали хабом для обходу санкцій, а Саудівська Аравія підтримує високі ціни на енергоносії через ОПЕК+. Роль Туреччини та Ізраїлю як потенційних медіаторів та багатовекторних гравців окремо вивчає С. Саїд [21].

Науковці також сфокусовані на тому, як російсько-українська війна трансформується іншими гравцями у геополітичне суперництво, що має прямі наслідки для БСПА. А. Хакім та співавт. [9] і П. Фабріціус [7] описують, як Росія через ПВК «Вагнер»/«Africa Corps» підтримує проксі-сили у Лівії та Сирії. Водночас Фабріціус [7], посиляючись на Ramani, відзначає активні контрдії України у формі «спеціальних операцій» проти російських проксі-сил у Судані та Малі (Shandra, 2024) [22]. Кац [12] та Манкофф [15] підкреслюють вплив ідеологічного фактору, а саме звинувачень Заходу у «подвійних стандартах» (засудження України на тлі політики щодо Ізраїлю), що підриває довіру до консолідованої підтримки Києва. Дослідники також звертають увагу на активну пропагандистську кампанію РФ, спрямовану на відродження антиколоніалістської риторики.

Таким чином, сучасна академічна література надає аналітичну базу для дослідження політики «стратегічної нейтральності», розкриваючи її багаторівневу природу, що ґрунтується на прагматичній вигоді, регіональних безпекових побоюваннях та ідеологічному дистанціюванні від Заходу. Проте, попри значну увагу до окремих факторів, залишається потреба у поглибленому політологічному аналізі динаміки цієї політики, а саме: а) наскільки вона диференційована між ключовими гравцями БСПА (Туреччина, Саудівська Аравія, ОАЕ, Єгипет та ін.); б) чи є ця пози-

ція тимчасовим прагматичним маневром чи ознакою глибинного переформатування зовнішньополітичних орієнтирів регіону та в) якими є чинники та важелі впливу, що можуть забезпечити зміщення політики «стратегічної нейтральності» країн БСПА на користь активної підтримки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепт «стратегічна нейтральність» [13; 24] вимагає суворого академічного осмислення, відходячи від традиційного розуміння неучасті у військовому конфлікті [10]. Поняття «стратегічна нейтральність» більш точно визначається як складна політика хеджування (hedging) [4], що є гнучким зовнішньополітичним інструментом. Цей курс, обраний регіональними важковаговиками (зокрема, Саудівською Аравією, ОАЕ, Туреччиною, Катаром та ін.), слугує для ствердження власної геополітичної ваги як у регіоні, так і за його межами, суверенної акторності та категоричного дистанціювання від логіки блокового протистояння [12; 15; 16; 21].

Складність аналізу цього концепту значно посилюється складною мережею внутрішньорегіональних відносин у регіоні БСПА [11], а також поглибленням геополітичної конкуренції з боку зовнішніх гравців. Як наслідок, регіон активно трансформується у ключову сферу боротьби за глобальне домінування між країнами Глобальної Півночі та державами – лідерами Глобального Півдня [7; 9]. Саме на дешифруванні багаторівневої природи цієї політики [24] зосереджується дослідницька вага сучасної наукової літератури.

Ця геополітична плинність є прямим наслідком біфуркаційного впливу повномасштабної війни, тобто політичного сценарію одночасного виникнення критичних викликів і стратегічних переваг [11; 18]. Беззаперечно, найбільш гострою та невідкладною проблемою, спровокованою початком агресії Росії проти України, стало руйнування звичних логістичних ланцюгів. Це не лише поглибило наявну в деяких країнах продовольчу кризу, а й загалом нега-

тивно позначилося на регіональній продовольчій безпеці. Як наголошують експерти, повномасштабна російсько-українська війна занурила низку держав БСПА, зокрема найбільш економічно уразливих (Марокко, Єгипет, Ірак, Сирія, Ліван, Туніс, Ємен та ін.), у стан «тяжкої глобальної продовольчої кризи» [1; 3; 16; 19]. Корінь цієї уразливості криється у критичній залежності деяких країн регіону від значних обсягів імпорту ключових торговельних складників із Чорноморського басейну (причому залежність від імпорту зернових подекуди перевищує 90%): зернових культур, олійних матеріалів та стратегічно важливих мінеральних добрив [3; 14]. Ерозія цих ключових товарно-сировинних потоків та різкі цінові шоки спричинили катастрофічні економічні та соціальні наслідки, посилюючи загострення гуманітарних криз у регіоні [1; 2; 19].

Разом із тим регіон оперативно адаптувався до цієї геополітичної плинності, перетворивши значні виклики на нові стратегічні переваги. Цьому сприяли фінансова стійкість та економічна потуга ключових країн – членів Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, а саме: Бахрейну, Катару, Кувейту, ОАЕ, Оману та Саудівської Аравії. Ці фінансово стійкі держави взяли на себе функцію економічного патронажу для бідніших країн БСПА, які найбільше постраждали від продовольчих шоків (зокрема, Туніс, Ліван, Сирія, Єгипет та ін.). Ця підтримка, що здійснюється через фінансову допомогу та пільгові кредити, є проявом не так альтруїзму, як національного прагматизму [15]. Метою є мінімізація ризиків, пов'язаних із масовими міграційними хвилями та внутрішньою політичною дестабілізацією у сусідніх державах, оскільки такий розвиток подій становить пряму загрозу їхній власній регіональній безпеці та стабільності.

Паралельно стратегічні переваги були використані ключовими експортерами енергоносіїв регіону завдяки їхньому енергетичному важелю та в деяких випадках можливостям обходу між-

народних санкцій. Війна Росії проти України дала змогу Саудівській Аравії, Катару, Кувейту, Алжиру та іншим виробникам утвердити свій статус повноправного суверенного актора на світовому енергетичному ринку. Зокрема, Ер-Ріяд, використовуючи свою домінуючу позицію в рамках картелю ОПЕК+, категорично відмовився слідувати прямим закликам США та ЄС щодо збільшення видобутку нафти для зниження цін та стабілізації західних економік [15; 16]. Навпаки, політика Ради співробітництва арабських держав Перської затоки була спрямована на утримання високого цінового діапазону на енергоносії, що фактично дало змогу Саудівському Королівству не лише максимізувати прибутки від вуглеводнів, а й забезпечити значний фінансовий буфер для своїх амбітних внутрішніх проєктів. Цей стратегічний крок став яскравою демонстрацією того, що такі країни, як Саудівська Аравія, Оман, Катар та ін., керуються виключно національно-прагматичними інтересами і готові ігнорувати зовнішній тиск навіть від своїх традиційних західних партнерів.

Іншою визначальною стратегічною перевагою стало функціональне перетворення окремих держав БСПА на логістичні хаби, що сприяють обходу міжнародного санкційного режиму, запровадженого коаліцією західних країн проти агресивної політики Кремля. Зокрема, Саудівська Аравія, ОАЕ, Туреччина, Катар, Єгипет та низка інших регіональних акторів стали центральними ланками так званої «сірої зони» для торгівлі життєво важливими підсанкційними товарами [15; 16; 18]. Фінансові інституції та місцеві торговельні оператори цих країн узяли на себе роль ключових посередників у реекспорті товарів подвійного призначення (технологій, електроніки, сировини) та преміальних люксових предметів. Цей механізм не лише забезпечив російським компаніям можливість підтримувати життєздатність зовнішньоторговельних операцій та імпорту, необхідного для забезпечення військово-промислового комп-

лексу Кремля, а й приніс регіональним економікам значні фінансові комісійні та преференції, різко збільшивши обсяги двосторонньої торгівлі з РФ.

Таке перетворення на хаб для ухилення від міжнародних обмежень є найбільш виразним проявом політики прагматичного «нейтралітету»: отримання негайної економічної вигоди та зміцнення власного фінансового статусу пріоритезується над демонстрацією солідарності з країнами Заходу. Ба більше, ця позиція є функціонально рівнозначною непрямій підтримці держави-агресора, оскільки, допомагаючи Кремлю обходити фінансову блокаду, ці держави свідомо ігнорують засади міжнародного права, включно з принципом територіальної цілісності, тим самим сприяючи продовженню агресії проти України, ставлячи економічний розрахунок вище за фундаментальні принципи забезпечення міжнародної безпеки та підтримання встановленого світового порядку.

Разом із використанням жорсткого економічного важеля (через картель ОПЕК+ та функціональне перетворення на хаби для обходу санкцій) монархії Перської затоки (зокрема, Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар та ін.) майстерно трансформували свій «стратегічний нейтралітет» на ефективний інструмент м'якої сили та підвищення глобальної легітимності. До прикладу, цей «позитивний» прагматизм є невід'ємною частиною стратегії «Бачення 2030» Саудівської Аравії, яка передбачає диверсифікацію впливу та утвердження статусу відповідального глобального актора, що представляє інтереси Глобального Півдня [8]. Ця позиція проявилася у низці кроків. По-перше, Королівство Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати надали Україні значні пакети фінансової та гуманітарної допомоги (наприклад, пакет на \$400 млн від СА та постачання генераторів на \$100 млн від ОАЕ) [6; 8; 17; 20], що було публічно представлено як «гуманітарна солідарність», а не політична підтримка. По-друге, найбільш значущим аспектом стало успішне медіаторство у процесі обміну військовополоненими. Ця діяльність не

лише посилила дипломатичний статус цих країн як незамінних посередників між Заходом та Росією, а й дала їм змогу консолідувати свою легітимність на міжнародній арені, уникаючи при цьому повного розриву зв'язків із Москвою. Такий підхід ключових гравців регіону БСПА підкреслює їхню стратегічну зрілість: нейтралітет використовується не для ізоляції, а для активного геополітичного маневрування з метою отримання дипломатичних дивідендів та посилення впливу серед країн Глобального Півдня. Зокрема, позиціонування Ер-Ріяду як «вагомого голосу» Глобального Півдня та його активна роль нейтрального медіатора у мирних переговорах формують для лідерів Саудівської Аравії унікальний дипломатичний капітал. Це надає йому простір для активного геополітичного маневрування, що конвертується у довгострокові стратегічні геополітичні переваги та дивіденди.

Слід також відзначити, що політика, яку часто називають «стратегічним нейтралітетом» монархій Перської затоки, є скоріше не ситуативною реакцією, а перманентним структурним результатом, що є прямим наслідком переходу глобального порядку в умовах полікризи, що передбачає прагматичну, гнучку та транзакційну взаємодію з багатьма іноді конкуруючими глобальними гравцями. Цей курс зумовлений ерозією американської монополярності та надає «середнім державам» Глобального Півдня, як-от Саудівська Аравія та ОАЕ, більше простору для стратегічної автономії [11; 15; 16].

Російська стратегія у регіоні БСПА успішно експлуатує цю нову динаміку [16]. Вона ґрунтується на фундаментальній ідеологічній близькості між режимом Путіна та місцевими автократіями: ці держави знаходять спільну мову у колективному відторгненні ліберального міжнародного порядку та західного тиску [23]. Росія цілеспрямовано зосереджує свої амбіції на збереженні дружніх авторитарних режимів [15], що є ключовим чинником привабливості її політики. Прагнення Саудівської Аравії та ОАЕ до утвердження

лідерства в арабсько-африканському просторі Глобального Півдня посилює їхню готовність до співпраці з Москвою. Ця взаємодія додатково стимулюється активною участю російських проксі-сил, які до того ж часто самі виступають як транзакційні актори, а не лише маріонетки зовнішніх гравців, що формально має знижувати репутаційні ризики для монархій Затоки. Це проявилось у підтримці режиму Башара Асада в Сирії, діяльності ПВК «Вагнер» у Лівії, Центральноафриканській Республіці та Малі [9]. Така безпекова співпраця забезпечує країнам БСПА важливий ідеологічний та військовий контрбаланс [4].

Тож вибір «стратегічної нейтральності» є прагматичним хеджуванням (стратегія мінімізації ризиків шляхом одночасного вибудовування зв'язків як із традиційними геополітичними партнерами, так і з опонентами/конкурентами) [4; 16], викликаним критичними безпековими імперативами регіону. Країни БСПА сприймають агресивну політику Росії у Європі через призму власних регіональних загроз, які для них є пріоритетнішими за європейський конфлікт [15]. Так, для Саудівської Аравії та ОАЕ ключовим ризиком залишається Іранський фактор [16]. Вони прагнуть убезпечити себе від можливого стратегічного відступу США з Близького Сходу [15; 18], що робить збереження доступу до російського ринку зброї та послуг безпеки критичним складником їхньої стратегії диверсифікації [11]. Окрім того, означені країни також прагнуть протистояти тиску Заходу щодо внутрішніх реформ [15]. Саме тому чимало країн БСПА ідеологічно сприймають агресивну політику Росії не як беззастережне зло, а як прояв боротьби за глобальне домінування між великими державами, розраховуючи на подальші вигідні для них геополітичні та гео економічні можливості в ході продовження війни проти України [5].

Геополітичне дистанціювання посилюється потужним впливом ідеологічного чинника та інформаційної війни. Неоднозначність позицій частини арабських та африканських держав поси-

люється широко розповсюдженими звинуваченнями Заходу у «подвійних стандартах» [12]. Цей наратив полягає у засудженні агресії РФ на тлі ігнорування або толерування політики щодо Ізраїлю та інших регіональних конфліктів. Це підриває довіру до консолідованої підтримки Києва та виявляє обмеженість «євроцентричного» тлумачення конфлікту, яке не відображає реалії та пріоритети Глобального Півдня [5; 13]. Росія, своєю чергою, активно використовує це, розгортаючи пропагандистську кампанію, спрямовану на відродження антиколоніалістської риторики [7], позиціонуючи себе як лідера багатопольярного світу, що протистоїть домінантному впливу Заходу [18].

Аналіз свідчить, що позиція «стратегічного нейтралітету» є глибоко диференційованою між ключовими регіональними акторами, даючи їм змогу реалізовувати унікальні геополітичні важелі. Зокрема, Туреччина продемонструвала себе як ключовий багатовекторний гравець і потенційний медіатор [21], майстерно балансуючи між постачанням високотехнологічної зброї Україні та збереженням критичних економічних зв'язків із РФ. Її прагматичний маневр зміцнює дипломатичний статус, хоча, як зазначає Саїд [21], така «гібридна» політика містить високі ризики, перетворюючи Анкару на «уразливого учасника» у ширшій конфронтації НАТО – Росія. Водночас Саудівське Королівство та ОАЕ представляють найбільш яскравий приклад хеджування [4] та політики стратегічного нейтралітету. Вони майстерно використовують війну для максимізації економічної вигоди (енергетичний важіль, хаби обходу санкцій) та протистояння тиску Заходу [15]. Їхня діяльність як ключових логістичних вузлів [16; 18] указує, що ця позиція є ознакою глибокого переформатування зовнішньополітичних орієнтирів у бік багатопольярного світу, де національний прагматизм домінує над ідеологічною солідарністю.

Утім, ця прагматична самоізоляція парадоксально не змогла утримати регіон від втягування у проксі-війну. Страте-

гічна нейтральність ключових гравців БСПА не зупинила експорт російських найманців на території Північної Африки та Близького Сходу, перетворивши ці регіони на проксі-поля битв ХХІ ст. [7; 9]. На цьому новому театрі військових дій Росія цілеспрямовано використовує регіон для досягнення ресурсної гегемонії [9] та фінансування своєї агресії, застосовуючи модель «зброя в обмін на золото» через ПВК «Вагнер» (нині «Африканський корпус»). Цей процес прямо сприяє формуванню «економік конфлікту» [16], де внутрішні конфлікти підживлюються та транснаціоналізуються за рахунок зовнішнього фінансування та торгівлі ресурсами (золотом, енергоносіями). ПВК «Вагнер» активно залучена у ключових гарячих точках, які є частиною цих конфліктних економік: Малі, ЦАР (як клієнтська держава), Судані (підтримка RSF та контрабанда золота) та Лівії (підтримка Хафтара, доступ до енергоресурсів).

Висновки. На основі комплексного аналізу сутності, чинників та геополітичних наслідків політики «стратегічного нейтралітету» країн БСПА встановлено, що реакція регіону є глибоко раціональною, диференційованою стратегією хеджування. Ця позиція функціонує як індикатор глибокого переформатування зовнішньополітичних орієнтирів держав регіону БСПА, що, беззаперечно, підтверджує тренд до формування багатопольярного світового порядку. У цьому новому порядку національний прагматизм та стратегічна автономія домінують над традиційними механізмами блокової солідарності по відношенню до країни – жертви агресії. Політика, що ґрунтується на диверсифікації ризиків та багатовекторності партнерств, стає основою для максимізації національних вигод та мінімізації зовнішніх загроз.

За результатами дослідження сформульовано такі ключові висновки:

– повномасштабна війна справила на регіон БСПА двовекторний вплив, спровокувала критичні виклики (руйнування продовольчої безпеки для таких уразливих країн, як Туніс, Ліван, Сирія та ін.) та водночас відкрила стратегічні

переваги (використання енергетичного важеля ОПЕК+ та функціональне перетворення низки держав (Саудівська Аравія, ОАЕ, Туреччина, Катар, Єгипет та ін.) на хаби для обходу міжнародних санкцій);

- політика БСПА є відмовою від логіки «Західного блоку» на користь національного прагматизму та стратегічної автономії, визначається не лише прагненням убезпечити себе від можливого стратегічного відступу США та захистити від першочергових регіональних загроз (Іранський фактор), а й стратегічним імперативом монархій Перської затоки (перш за все Саудівської Аравії та ОАЕ) щодо утвердження свого лідерства та статусу «голосу» Глобального Півдня на міжнародній арені;

- ключові гравці регіону – монархії Перської затоки (Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар, Оман та ін.) трансформували нейтралітет у «позитивний» інструмент м'якої сили. Фінансова та гуманітарна допомога, зокрема успішне посередництво в обміні полоненими та репатріації депортованих українських дітей, конвертували їхню позицію в глобальну легітимність та унікальний дипломатичний капітал на міжнародній арені;

- стратегічний нейтралітет посилюється впливом ідеологічного чинника, який сформовано наративом про «подвійні стандарти» Заходу та антиколоніалістською риторикою РФ, які ефективно використовуються для дистанціювання від ціннісних вимог євроатлантичного блоку;

- попри прагматичне дистанціювання, «стратегічна нейтральність» парадоксально не змогла зупинити експорт російської агресивної політики на території Північної Африки.

Висновки демонструють, що стратегічна зрілість країн БСПА, яка проявляється у політиці активного прагматичного нейтралітету, вимагає від України інноваційних та асиметричних рішень. Єдиним ефективним шляхом для перетворення їхньої позиції на стійку міжнародну підтримку є трансформація апеляції до ціннісних наративів на інституціоналізовані, взаємовигідні без-

пекові та геоекономічні пропозиції. Для посилення привабливості України та зміцнення політики «стратегічної нейтральності» на користь Києва необхідно реалізувати такі системні стратегічні кроки:

1. *Інтерсекціональна інтеграція в національні програми диверсифікації.* Необхідно здійснити системну інтерсекціональну інтеграцію у національні стратегії економічної диверсифікації ключових держав БСПА, відійшовши від моноцентричного фокусу та використовуючи геоекономічний статус регіону. Необхідно формувати цільові пропозиції для залучення капіталу Перської затоки. Зокрема, це означає активну участь у реалізації проєктів Саудівської Аравії через ініціативи «Бачення 2030» та встановлення партнерства з ОАЕ в рамках їхніх національних стратегій, як-от «We the UAE 2031» та «Green Agenda 2030». Акцент на сферах «зеленої» енергетики, цифровій економіці, ІТ та інноваційних хабах, які є пріоритетними для всіх ключових інвестиційних центрів регіону. Створення уніфікованої, прозорої правової архітектури та гарантій, які позиціонують українські активи як технологічно передову та безпечну альтернативу російським пропозиціям.

2. *Формування стратегічної оборонної кооперації та технологічної синергії.* Замість запиту на відкрите постачання зброї, що суперечить нейтралітету, пропонувати країнам БСПА взаємовигідний військово-технологічний альянс. Це має включати: обмін бойовим досвідом у протидії іранським БПЛА та технологіях сучасної гібридної війни, а також розгляд можливості спільного виробництва передової бронетехніки, ракетних розробок та систем РЕБ, що є критично важливим для зміцнення оборонної автономії обох регіонів (Україна та БСПА) з огляду на Іранський фактор.

3. *Інституціоналізація посередницького капіталу.* Максимально залучати ключових регіональних акторів (Саудівську Аравію, ОАЕ, Туреччину та ін.) як медіаторів-гарантів до реалізації конкретних, нечутливих пунктів Формули миру у форматі продовольчої, енерге-

тичної безпеки, звільнення полонених та репатріація депортованих українських дітей: така дипломатична конвертація дасть змогу інституціоналізувати надану гуманітарну допомогу у стійкий політичний капітал та закріпити репутаційний аспект співпраці.

4. *Геоекономічна протидія та формування контуру стратегічної логістики.* Пропонувати стратегічне партнерство у сфері безпеки критичних ланцюгів постачання та логістики, що включає співпрацю з країнами БСПА у протидії російській моделі «зброя в обмін на золото» та незаконній експлуатації ресурсів в Африці, що підриває їхні позиції на Глобальному Півдні. Спільна робота над зміцненням безпеки судноплавства та критичних морських шляхів (Чорне, Червоне, Середземне моря), що є взаємовигідним інтересом для глобальної безпеки постачань, у якій ОАЕ та Туреччина є ключовими хабами.

5. *Специфіка дипломатичного маневрування та уникнення конфліктів.* У дипломатії з монархіями БСПА критично важливим є особистий фактор. Необхідно підтримувати довірливі та тісні

зв'язки з ключовими лідерами, зокрема з Кронпринцом Мухаммедом бін Салманом, та уникати офіційної критики щодо чутливих внутрішніх питань. Критично важливо ретельно враховувати та максимально виважено й дипломатично на офіційному рівні висловлюватися щодо арабо-ізраїльського/палестинського конфлікту, оскільки офіційна підтримка позиції, що суперечить Ер-Ріяду, може завдати важкого удару по двосторонніх відносинах і підірвати зусилля із залучення Саудівського Королівства як «голосу Глобального Півдня».

6. *Механізми валідизації дипломатичних дивідендів.* Сприяти тристороннім діалогам (Київ – БСПА – Захід), у рамках цих переговорів необхідно забезпечити інституціоналізовану валідацію (підтвердження) та публічну високу оцінку партнерами зі США та ЄС підтримки (голосування в ООН, гуманітарна допомога), наданої країнами БСПА. Це створить для них додатковий стимул до посилення співпраці, оскільки вони отримуватимуть бажані дипломатичні вигоди та геополітичний престиж від Заходу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Al-Saidi M. Caught off guard and beaten: The Ukraine war and food security in the Middle East. *Frontiers in Nutrition*. 2023. 10: 983346. <https://doi.org/10.3389/fnut.2023.983346> (дата звернення: 16.10.25).
2. Al-Saidi M. White knight or partner of choice? The Ukraine war and the role of the Middle East in the energy security of Europe. *Energy Strategy Reviews*. 2023. 49: 101116. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2023.101116> (дата звернення: 16.10.25).
3. Belhaj F. The impact of the war in Ukraine on the Middle East and North Africa. *World Bank Blogs*. 2022. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/arabvoices/compounded-stress-impact-war-ukraine-middle-east-and-north-africa> (дата звернення: 19.10.25).
4. Blanchard C.M., Arieff A., Bowen A.S., Humud C.E., Sharp J.M., Thomas C. & Zanoliti J. Middle East and North Africa: Implications of 2022 Russia-Ukraine War (CRS Report No. R47160). *Congressional Research Service*. 2022. URL: https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R47160/R47160.2.pdf (дата звернення: 21.10.25).
5. Chaker R. The Russo-Ukrainian War as seen from the Arab World. *Network for Strategic Analysis*. 2025. May 13. URL: <https://ras-nsa.ca/the-russo-ukrainian-war-as-seen-from-the-arab-world/> (дата звернення: 17.10.25).
6. Embassy of Ukraine in the Kingdom of Saudi Arabia. *Saudi Arabia took a decision to provide Ukraine with an additional package of humanitarian aid in the amount of USD 400 million*. 2022. October, 15. URL: <https://saudi-arabia.mfa.gov.ua/en/news/saudi-arabia-took-decision-provide-ukraine-additional-package-humanitarian-aid-amount-usd-400-million> (дата звернення: 27.10.25).
7. Fabricius P. Is Russia's war against Ukraine spilling over into Africa? *Institute for Security Studies (ISS)*. 2024. August, 9. URL: <https://issafrica.org/iss-today/is-russia-s-war-against-ukraine-spilling-over-into-africa> (дата звернення: 15.10.25).

8. Gridin K. Ukraine – Saudi Arabia: Partners in the present and future. *PRISMUA*. 2024. July, 24. URL: https://prismua.org/en/ukr_saudi/ (дата звернення: 26.10.25).
9. Hakim A.A., Gilangkencana M.D.D. & Wijaya R.A. Shadows over the Sahara: Examining the Russo-Ukrainian War's spillover effects in Africa. *Foreign Policy Community of Indonesia (FPCI)*. 2025. January, 11. URL: <https://fpcciui.com/core-2-2025/> (дата звернення: 19.10.25).
10. Jeffrey J.F., Khurma M. Reactions from MENA to the Russian Invasion of Ukraine. *Wilson Center*. 2022. February, 25. URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/reactions-mena-russian-invasion-ukraine> (дата звернення: 22.10.25).
11. Kahwaji R. The Ukraine war and the Middle East: The impact and what's yet to come. *Al Arabiya English*. 2025. February, 25. URL: <https://english.alarabiya.net/views/2025/02/25/the-ukraine-war-and-the-middle-east-the-impact-and-hat-s-yet-to-come> (дата звернення: 17.10.25).
12. Katz M.N. Middle Eastern responses to the Russian invasion of Ukraine. *ASEEES*. 2024. May, 9. URL: <https://aseees.org/letter/middle-eastern-responses-to-the-russian-invasion-of-ukraine/> (дата звернення: 14.10.25).
13. Khader B. The Russian invasion of Ukraine and the Arab and Mediterranean states: Impact and reactions. *IEMed*. 2023. URL: <https://www.iemed.org/publication/the-russian-invasion-of-ukraine-and-the-arab-and-mediterranean-states-impact-and-reactions/> (дата звернення: 18.10.25).
14. Kozielec A., Piecuch J., Daniek K. & Luty L. (2024). Challenges to food security in the Middle East and North Africa in the context of the Russia-Ukraine Conflict. *Agriculture*. 14(1). 155. <https://doi.org/10.3390/agriculture14010155> (дата звернення: 21.10.25).
15. Mankoff J. The Middle East and the Ukraine War: Between fear and opportunity. *Middle East Policy*. 2024. May, 1. URL: <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/3794932/the-middle-east-and-the-ukraine-war-between-fear-and-opportunity/> (дата звернення: 25.10.25).
16. Mansour R. & White M. Why peacebuilding fails and what to do about it: Evidence from conflict economies in the Middle East and Africa. *Chatham House, Middle East and North Africa Programmer*. 2025. June, 11. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-06/2025-06-11-why-peacebuilding-fails-mansour-white_0.pdf (дата звернення: 23.10.25).
17. Ministry of Economy of Ukraine. *Ukraine counts on continued humanitarian and financial support from the UAE: Yuliia Svyrydenko*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-rozrakhovuie-na-prodovzhennia-humanitarnoi-ta-finansovoi-pidtrymky-z-boku-oae-iuliia-svyrydenko> 2023. June, 11. (дата звернення: 27.10.25).
18. Ostovar A., Gingeras R. & Meierding E. *Crisis and opportunity: Russia's war in Ukraine and the Middle East (Report No. NPS-NSA-23-004)*. Naval Postgraduate School. 2023.
19. Papanikos G.T. The War in Ukraine and the MENA Countries. *Athens Journal of Mediterranean Studies*. 2022. 8(3). 197–208. URL: <https://doi.org/10.30958/ajms.8-3-4> (дата звернення: 18.10.25).
20. President of Ukraine. *We count on Saudi Arabia's support for the Ukrainian Peace Formula – Andriy Yermak*. 2023. February, 26. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/rozrahovuyemo-na-pidtrimku-sauidivskoyu-araviyeyu-ukrayinskoj-81305> (дата звернення: 26.10.25).
21. Saeed S. The Impact of the Russia-Ukraine Conflict on the Middle East: The Role of Turkey. *The Commentaries*. 2023. 3(1). 155–164. <https://doi.org/10.33182/tc.v3i1.3185> (дата звернення: 22.10.25).
22. Shandra A. Ukraine's African gambit gains momentum with success against Wagner in Mali. *Democratic Initiatives Foundation*. 2024. July, 31. URL: <https://dif.org.ua/article/ukraines-african-gambit-gains-momentum-with-success-against-wagner-in-mali> (дата звернення: 19.10.25).
23. Soler i Lecha E. Communicating vessels: How does the war in Ukraine affect the Middle East and North Africa? *CIDOB*. 2022. March. URL: <https://www.cidob.org/en/publications/communicating-vessels-how-does-war-ukraine-affect-middle-east-and-north-africa> (дата звернення: 23.10.25).
24. Yahya M. The Arab world and the Ukraine conflict: The quest for nonalignment. *Atlantic Council*. 2022. July, 12. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/uncategorized/the-arab-world-and-the-ukraine-conflict-the-quest-for-nonalignment/> (дата звернення: 27.10.25).

REFERENCES:

1. Al-Saidi, M. (2023). Caught off guard and beaten: The Ukraine war and food security in the Middle East. *Frontiers in Nutrition*, 10, 983346. <https://doi.org/10.3389/fnut.2023.983346>
2. Al-Saidi, M. (2023). White knight or partner of choice? The Ukraine war and the role of the Middle East in the energy security of Europe. *Energy Strategy Reviews*, 49, 101116. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2023.101116>
3. Belhaj, F. (2022). The impact of the war in Ukraine on the Middle East and North Africa. *World Bank Blogs*. Retrieved from: <https://blogs.worldbank.org/en/arabvoices/compounded-stress-impact-war-ukraine-middle-east-and-north-africa>
4. Blanchard, C.M., Arieff, A., Bowen, A.S., Humud, C.E., Sharp, J.M., Thomas, C., & Zanotti, J. (2022). Middle East and North Africa: Implications of 2022 Russia-Ukraine War (CRS Report No. R47160). *Congressional Research Service*. Retrieved from: https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R47160/R47160.2.pdf
5. Chaker, R. (2025, May 13). The Russo-Ukrainian War as seen from the Arab World. *Network for Strategic Analysis*. Retrieved from: <https://ras-nsa.ca/the-russo-ukrainian-war-as-seen-from-the-arab-world/>
6. Embassy of Ukraine in the Kingdom of Saudi Arabia. (2022, October 15). *Saudi Arabia took a decision to provide Ukraine with an additional package of humanitarian aid in the amount of USD 400 million*. Retrieved from: <https://saudiarabia.mfa.gov.ua/en/news/saudi-arabia-took-decision-provide-ukraine-additional-package-humanitarian-aid-amount-usd-400-million>
7. Fabricius, P. (2024, August 9). Is Russia's war against Ukraine spilling over into Africa? *Institute for Security Studies (ISS)*. Retrieved from: <https://issafrica.org/iss-today/is-russia-s-war-against-ukraine-spilling-over-into-africa>
8. Gridin, K. (2024, July 24). Ukraine – Saudi Arabia: Partners in the present and future. *PRISMUA*. Retrieved from: https://prismua.org/en/ukr_saudi/
9. Hakim, A.A., Gilangkencana, M.D.D., & Wijaya, R.A. (2025, January 11). Shadows over the Sahara: Examining the Russo-Ukrainian War's spillover effects in Africa. *Foreign Policy Community of Indonesia (FPCI)*. Retrieved from: <https://fpciui.com/core-2-2025/>
10. Jeffrey, J.F., & Khurma, M. (2022, February 25). Reactions from MENA to the Russian Invasion of Ukraine. *Wilson Center*. Retrieved from: <https://www.wilsoncenter.org/article/reactions-mena-russian-invasion-ukraine>
11. Kahwaji, R. (2025, February 25). The Ukraine war and the Middle East: The impact and what's yet to come. *Al Arabiya English*. Retrieved from: <https://english.alarabiya.net/views/2025/02/25/the-ukraine-war-and-the-middle-east-the-impact-and-what-s-yet-to-come>
12. Katz, M.N. (2024, May 9). Middle Eastern responses to the Russian invasion of Ukraine. *ASEEES*. Retrieved from: <https://aseees.org/letter/middle-eastern-responses-to-the-russian-invasion-of-ukraine/>
13. Khader, B. (2023). The Russian invasion of Ukraine and the Arab and Mediterranean states: Impact and reactions. *IEMed*. Retrieved from: <https://www.iemed.org/publication/the-russian-invasion-of-ukraine-and-the-arab-and-mediterranean-states-impact-and-reactions/>
14. Kozielec, A., Piecuch, J., Daniek, K., & Luty, L. (2024). Challenges to food security in the Middle East and North Africa in the context of the Russia-Ukraine Conflict. *Agriculture*, 14(1), 155. <https://doi.org/10.3390/agriculture14010155>
15. Mankoff, J. (2024, May 1). The Middle East and the Ukraine War: Between fear and opportunity. *Middle East Policy*. Retrieved from: <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/3794932/the-middle-east-and-the-ukraine-war-between-fear-and-opportunity/>
16. Mansour, R., & White, M. (2025, June 11). Why peacebuilding fails and what to do about it: Evidence from conflict economies in the Middle East and Africa. *Chatham House, Middle East and North Africa Programme*. Retrieved from: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-06/2025-06-11-why-peacebuilding-fails-mansour-white_0.pdf
17. Ministry of Economy of Ukraine. (2023, June 11). *Ukraine counts on continued humanitarian and financial support from the UAE: Yuliia Svyrydenko*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-rozrakhovuie-na-prodovzhennia-humanitarnoi-ta-finansovoi-pidtrymky-z-boku-oae-iuliia-svyrydenko>
18. Ostovar, A., Gingeras, R., & Meierding, E. (2023). *Crisis and opportunity: Russia's war in Ukraine and the Middle East (Report No. NPS-NSA-23-004)*. Naval Postgraduate School.

19. Papanikos, G.T. (2022). The War in Ukraine and the MENA Countries. *Athens Journal of Mediterranean Studies*, 8(3), 197–208. URL: <https://doi.org/10.30958/ajms.8-3-4>
20. President of Ukraine. (2023, February 26). *We count on Saudi Arabia's support for the Ukrainian Peace Formula – Andriy Yermak*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/en/news/rozrahovuyemo-na-pidtrimku-sauidivskoyu-araviyeyu-ukrayinskoy-81305>
21. Saeed, S. (2023). The Impact of the Russia-Ukraine Conflict on the Middle East: The Role of Turkey. *The Commentaries*, 3(1), 155–164. <https://doi.org/10.33182/tc.v3i1.3185>
22. Shandra, A. (2024, July 31). Ukraine's African gambit gains momentum with success against Wagner in Mali. *Democratic Initiatives Foundation*. Retrieved from: <https://dif.org.ua/article/ukraines-african-gambit-gains-momentum-with-success-against-wagner-in-mali>
23. Soler i Lecha, E. (2022, March). Communicating vessels: How does the war in Ukraine affect the Middle East and North Africa? *CIDOB*. Retrieved from: <https://www.cidob.org/en/publications/communicating-vessels-how-does-war-ukraine-affect-middle-east-and-north-africa>
24. Yahya, M. (2022, July 12). The Arab world and the Ukraine conflict: The quest for nonalignment. *Atlantic Council*. Retrieved from: <https://www.atlanticcouncil.org/uncategorized/the-arab-world-and-the-ukraine-conflict-the-quest-for-nonalignment/>

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 18.10.2025

Стаття прийнята 03.11.2025

Статтю опубліковано 30.12.2025